

॥ ਅਧਿਆਇ-24 ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ, ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ (ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ)

ਸੁਦਾਮਾ ਦੀ ਕਥਾ, ਅਣਾ ਚਿਚਣੀਕਰ ਅਤੇ ਮੌਸੀਬਾਈ ਦੀ ਕਥਾ,

ਬਾਬਾ ਦੀ ਭਗਤ ਪਰਾਯਣਤਾ।

ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਇਸ-ਇਸ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਏਗਾ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੰਕਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੰਕਾਰ ਗੁਰ-ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪਣ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੱਚੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਿਮਾਨੇ ਬਣ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਯਕੀਨੀ ਹੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਦੋਵਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉਪਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਮੁਕਸ਼ੁਆ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਦਰ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ। ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਸੋਖ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਸਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਪ ਹਾਸੇ ਦਾ ਪਾਤਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਰੀਤ ਵੀ ਅਜ਼ੀਬ ਸੀ। ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਜਦੋਂ ਭਾਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਨੋਰੰਜਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਆਪ ਹਾਸੇ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਆ ਕੇ ਉਥੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸੌਦਾ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਮਸਜਿਦ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖਚਾ ਖਚ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੀੜ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸਾਹ ਹੀ ਘੁੱਟਣ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਬਾਬਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਵਾਮਨਰਾਵ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬੂਟੀਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਅਣਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਦੇਖੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਟ ਦੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਛੋਲੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਕੇ

ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਛੂਇਆ ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਮਿਲੇ। ਜਦੋਂ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੱਬੀ ਕੂਹਨੀ ਸਿਧੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਦਾਣੇ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਪਏ, ਜਿਹੜੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੁਣ ਲਏ।

ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਣ ਲਗੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ ਕਿ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਇਹ ਦਾਣੇ ਉਥੇ ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਏਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸੇ ਰਹੇ? ਇਸ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਉਤਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਣਨ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਉਤਾਵਲਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣ ਅਣਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਖਾਣ ਦੀ ਬੁਰੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਛੋਲੇ ਚੱਬਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਇਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਛੋਲੇ ਮੇਰੇ ਕਥਨ ਦੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਬਾਬਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ’ਤੇ ਦੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋ? ਹਾਲੇ ਤਕ ਮੈਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਬਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਛੋਲੇ ਖਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਦੀ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।”

ਬਾਬਾ—“ਤੁਹਾਡਾ ਕਥਨ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਹੀ ਕੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਚੰਗਾ ਦੱਸੋ, ਕੀ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ? ਫੇਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹੋ?”

ਸਿੱਖਿਆ

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਫਿਕਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਆਨੰਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ ਆਦਿ ਭੈੜੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ। ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਤਾਂ

ਉਹ ਚੀਜ਼ ਭੋਗ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੀਰਿਕ ਬੁੱਧੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਅਗਿਆਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਦੁਰਲਭ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਡਾ ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਅਰਪਣ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਰਸ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਏਗਾ। ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀ ਮਨੋਹਰ ਸਗੁਣ ਮੂਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਗਤੀ, ਵੈਰਾਗ ਅਤੇ ਮੌਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਧਿਆਨ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਵਿਸਰ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗੀ।

ਸੁਦਾਮਾ ਦੀ ਕਥਾ

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਦਾਮਾ ਦੀ ਕਥਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ, ਜਿਹੜੀ ਉਪਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਹਪਾਠੀ ਸੁਦਾਮਾ ਨਾਲ ਸੰਦੀਪਨੀ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਲਕੜਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜੰਗਲ ਗਏ। ਸੰਦੀਪਨੀ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੁਦਾਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜੰਗਲ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਛੋਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਦਾਮਾ ਦੇ ਹੱਥ ਭੇਜੇ। ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਦਾਮਾ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਦਾਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਦਿਓ, ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੈ।” ਸੁਦਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲਵੋ।” ਸੁਦਾਮਾ ਨੇ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਥਕੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਦਾਮਾ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰੱਖਦੇ ਹੀ ਉਹ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਂ ਸੁਦਾਮਾ ਨੇ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਛੋਲੇ ਚੱਬਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁਛਿਆ “ਦਾਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਖਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਹ ਕੜ-ਕੜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ?” ਸੁਦਾਮਾ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਹੈ ਹੀ ਕੀ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਠੰਡ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਦੰਦ ਕੜ

ਕੜ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰਸਹਸਰਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦਾਦਾ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਆਹ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਤਾਂ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਦਾਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੁਪਨਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਅੰਨ ਦਾ ਦਾਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਧੇ, ਪਰ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਸੁਦਾਮਾ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਰਵਗਿਆਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕਦੀ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਗੋਟੀਆ ਯਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸੁਦਾਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਾਕੀ ਜੀਵਨ ਦਰਿਦ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣਾ ਪਿਆ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮੁੱਠ ਰੁੱਖੇ ਚੌਲ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸੀ, ਭੇਟ ਕਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸਵਰਣ ਨਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕੱਲੇ ਖਾਂਧੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਰਤੀ ਵੀ ਇਸ ਮਤ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭੋਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। ਇਹ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਬਾ ਨੇ ਹਾਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਣਾ ਚਿਚਣੀਕਰ ਅਤੇ ਮੌਸੀਬਾਈ

ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਇਕ ਦੂਜੀ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਮੋਦਰ ਘਨਸ਼ਾਮ ਬਾਬਰੇ, ਉਪਨਾਮ ਅਣਾ ਚਿਚਣੀਕਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਪੱਕੇ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਆਦਮੀ ਸਨ। ਉਹ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਫ ਸਾਫ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਠੀਕ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਰੁੱਖੇ ਲਗਦੇ ਸੀ ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਉਹ ਛਲ ਕਪਟ ਤੋਂ ਦੂਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸਾਫ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੇ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਹੱਥ ਕਠੜੇ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਧਵਾ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਅ ਵੇਨੁਬਾਈ ਕੋਜ਼ਲਗੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਸੀਬਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਇਕ ਸੁੱਧ, ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਘੁੱਟਦੀ ਤਾਂ ਪੇਟ ਬਿਲਕੁਲ ਪਿਠ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਵੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ। ਅਣਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ। ਮੌਸੀਬਾਈ ਦਾ ਮੂੰਹ ਅਣਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ।

ਮੌਸੀਬਾਈ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤਾਨਾ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲੀ ਕਿ ਇਹ ਅਣਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਆਦਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਚੁੰਮੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਾਲ ਤਾਂ ਪੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਚੁੰਮੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਣਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਤੇ ਬੁਰਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਕੀ ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ? ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈਂ? ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, “ਅਰੇ ਅਣਾ ਕਿਉਂ ਫਾਲਤੂ ਝਗੜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਚੁੰਮੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰਜ਼ ਹੈ?”

ਬਾਬਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕ ਰੱਜ ਕੇ ਠਹਾਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲੱਗੇ।

ਬਾਬਾ ਦੀ ਭਗਤ ਪਰਾਯਣਤਾ

ਬਾਬਾ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਖਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਵੇਲੇ ਮੌਸੀਬਾਈ ਬਾਬਾ ਦਾ ਪੇਟ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭਗਤ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਕੇ ਮੌਸੀਬਾਈ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ “ਮਾਂ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੇਟ ਘੁੱਟੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾੜੀਆਂ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਗੀਆਂ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਆਸਨ ਤੋਂ ਉਠੇ ਅਤੇ ਅੰਗਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਟਕੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਾ ਫੱੜ ਕੇ ਧੁੰਨੀ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਟ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਸਟਕਾ ਲਗਭਗ 2 ਜਾਂ 3 ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪੇਟ ਵਿਚ ਮੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਜਾਏਗਾ। ਲੋਕ ਡਰ ਗਏ ਕਿ ਹੁਣ ਪੇਟ ਫੱਟਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪੱਕੇ ਹੋ ਉਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਘੜੀ ਪੇਟ ਫੱਟਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਡਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜੇ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੂੰਗਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਗਤ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮੌਸੀਬਾਈ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦੇਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਖਲ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਭ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਰ ਹੀ ਕੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿੱਤਰ

ਸਕਦੇ ਸੀ ? ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਟਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਫੇਰ ਆਸਨ ਉਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਲਈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਦੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇਣਗੇ। ਕੇਵਲ ਬਾਬਾ ਹੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਣਨ ਯੋਗ ਹਨ।

